This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Present Exemplaar

Voor en tegen de nieuwe taalbeweging.

(KOLLEWIJN's en DE HERTOG's
brochures tegen elkaar gewogen)

DOOR

Dr. C. H. Ph. MEIJER.

ZUTPHEN,
W. J. THIEME & Cie.
1894.

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
1817

Voor en tegen de nieuwe taalbeweging.

(KOLLEWIJN's en DE HERTOG's
brochures tegen elkaar gewogen)

DOOR

Dr. C. H. Ph. MEIJER.

ZUTPHEN,
W. J. THIEME & Cie.
1894.

GRAD
839.35
M52

Lib. Com.
Nijhoff
6-29-28
175-85

De heer Kollewijn mag met zijne brochure (*), opgesteld als antwoord op de *Bezwaren* (**) van den heer den Hertog, niet allen, zelfs misschien niet heel velen hebben bekeerd tot voorstanders van *al* de voorstellen, door de Commissie tot vereenvoudiging van spelling en verbuiging voor eenigen tijd gedaan, zeker zal hij zeer velen hebben duidelijk gemaakt, dat er aan den tegenwoordigen toestand wat hapert. En hij kon dit niet sterker doen, dan door het bijeenstellen van de volgende uitspraken van den heer d. H.:

Om correct te leeren schrijven, scheppe men door leerplicht en kleinere klassen meer regelmatige toestanden.

Wie iets voor den druk bestemt, kan zijn geschrijf laten nazien.

Bij gewoon geschrijf zij men minder kinderachtig bij een letter te veel of te weinig.

(*) *Onaannemelijk? door* Dr. R. A. KOLLEWIJN (*namens het Voorlopig Bestuur der Vereniging tot Vereenvoudiging onzer Spelling en Verbuiging*). Zutphen. W. J. Thieme en Cie. z. j. *f* 0.45.

(**) *Waarom onaannemelijk. Bezwaren tegen de voorstellen tot vereenvoudiging van onze Spelling en Verbuiging*, *door* C. H. DEN HERTOG. Groningen. P. Noordhoff. 1893. *f* 0.25.

„*Zij, die niet voor den druk schrijven, kunnen het zich trouwens, wat de spelling betreft, zoo gemakkelijk maken als zij willen.*"

Nog een andere merkwaardige stelling voeg ik hierbij, die de heer K. een bladzijde vóór de genoemde, bespreekt:

„*Bij examens late men het gebruik van een woordenboekje toe — zooals men logarithmentafels, passer en liniaal toelaat.*"

Waar de tegenwoordige toestand van spelling en verbuiging tot zulke wanhopige uitspraken leidt, moet toch velen verbetering noodzakelijk schijnen. Bij de bespreking van de bezwaren tegen de spellingsvoorstellen kan men zeggen, dat het blijkt, dat *vreemdigheid* eigenlijk het voornaamste bezwaar is. Evenwel niet alle tegenwerpingen zijn van grond ontbloot.

Gaan wij even kortelijk de verschillende kwesties na. Aan de bespreking van de voorstellen elk afzonderlijk heeft d. H. eenige algemeene stellingen doen voorafgaan. Deze werpen echter de wenschelijkheid van vereenvoudiging niet omver. Zooals K. terecht beweert, zal o. a. juist de meerdere eenvoudigheid van de spelling leiden tot grootere *eenheid;* zal ook juist de *bestendigheid*, voor het onderwijs zoo noodig, winnen, daar de spelling, eenmaal op eenvoudiger wijze geregeld, langer stand zal houden dan zooals ze nu is met velerlei regels en uitzonderingen, die deels alleen voor hen, die vreemde talen kennen, of zelfs alleen voor taalgeleerden, toe te passen zijn; daarbij, hoe dichter de spelling zich aansluit bij de bestaande spreektaal, hoe minder spoedig er weer behoefte zal komen aan verandering, vooral daar deze regeling eenige vrijheid en speling laat. Dat een zuiver phonetische spelling *geene* aanbeveling ver-

dient, ben ik voorshands met d. H. eens, want wil men eenmaal den klank geheel volgen, dan zou men ten slotte ook genoodzaakt zijn met elks fijnere gehoor of gevoel op dit punt rekening te houden en de woorden te schrijven ook met verschillende slotmedeklinkers, naarmate zij onder invloed staan van de aanvangsletters der volgende woorden enz., waardoor, vrees ik, alle eenheid verbroken zou zijn.

Regels, die eenheid voorschrijven, zijn noodig, wil men een algemeen, gelijk schrift, maar ze moeten eenvoudig en eens vooral geldig zijn, liefst zonder uitzonderingen; regels, zooals die van den slotmedeklinker, van de *en* in het meervoud, van de *t* in den derden persoon. De vrees voor het *oog* wordt door K. terecht als minder gewettigd bestreden. De vreemdigheid zal er wel spoedig afgaan, en de meeste lezers zijn tevens schrijvers, zoodat het gemak van het schrijven wel degelijk als tegenwicht mag gerekend worden; er had nog bijgezegd kunnen worden, dat door het op zijn tijd ook schrijven van de nieuwe spelling de lezers, vooral die nog leerende zijn, spoedig meer op hun gemak zullen geraken met die vreemde vormen. Een stelling van d. H., die veel waars heeft, is, dat de geschreven taal meer behoefte aan onderscheiding heeft, dan de gesproken taal; op deze stelling kom ik nog terug, doch men kan voor de spelling gerust met K. constateeren, dat de gelijkmaking van het vroegere *hair* en *haar*, *licht* en *ligt*, *heir* en *heer*, enz., geen onduidelijkheid gegeven heeft, en deze onderscheiding gemist kan worden.

Den H. schrijft verder de moeite van de Nederlanders met hun spelling niet toe aan het stelsel, maar aan den korten duur en de gebrekkige toestanden van het L. O., aan de verkeerde methode om door regels te willen

leeren, wat alleen door het oog met medehulp van het oor te leeren valt (*), en aan de slappe taaltucht, waar het op de toepassing van het geleerde aankomt. Eenige van deze oorzaken zijn zeer zeker aan te nemen, als bijoorzaken, doch heeft K. geen gelijk, waar hij zegt: „Maar is het niet verkieselijk de spelling eenvoudiger te maken, en meer tijd en meer zorg te besteden aan nuttiger en belangrijker zaken?"

En nu de kwesties zelf, en wel in de eerste plaats de e- en o-spelling.

De Commissie wil de zachte en scherpe *e* en *o* op gelijke wijze schrijven. Dit is zeer juist gezien: de beschaafde spreektaal kent geen onderscheid. De vrees voor onduidelijkheid wordt terecht door K. verworpen. In enkele gevallen kon de onderscheiding gemakkelijk zijn, zeker; maar het aantal gelijkgeschreven woorden met verschillende beteekenis is toch reeds zoo groot, dat deze vermeerdering ervan niet zoovcel invloed zal hebben. Daarbij had hij nog kunnen opmerken, dat, waar vele menschen toch niet juist de onderscheiding kennen, en kolen en k*oo*len, hopen en h*oo*pen, beren en b*ee*ren dooreenhalen, die onderscheiding niet altijd de gewenschte duidelijkheid geeft.

Meer ben ik het met d. H. eens, als deze er op wijst, dat de spelling van *toonlooze e* en *heldere e in open* lettergreep, waar die vroeger *somtijds* dezelfde was, nu *steeds* dezelfde wordt, vooral daar de regelmaat van de altijd enkele *e* en *o* in open sylben toch reeds verbroken wordt, doordat op den regel van de eene *e* een uitzondering

---

(*) Voor dit leeren door het oog is wel een meerdere mate van van belezenheid noodig, dan een groot deel van het Nederl. volk bezit, of licht bezitten zal.

wordt gemaakt voor de *e* in open éénlettergrepige woorden en hare samenstellingen (zee, wee, weemoed, zeeschip).

Reeds in mijn ingezonden stuk, indertijd in 't Vaderland geplaatst, wees ik er op, dat de Commissie hier een zooveel eenvoudiger regeling had kunnen maken. Door eensvooral de heldere *e* dubbel te schrijven, vermeed men alle moeilijkheden; de uitspraak was verzekerd; woorden als régent naast regènt, béteren en betéren, béving en bevíng, enz., vervielen, en men had niet toch een uitzondering voor de monosyllaba, waardoor men *zee*schip naast *ze*ker, w*ee*moed naast d*e*moed krijgt. Ik wees er toen ook op, dat bij de *i* zich geheel hetzelde geval voordoet (*). De *i* schrijft men volgens de Comm. volkomen *altijd ie*, onvolkomen en toonloos *i*: zoo kon het ook voor de *e* hebben geluid. Dat *e* en *o* dan verschillend werden behandeld, doet niets ter zake, daar de toestand van beide anders is. De Comm. was dan dichter bij de spreektaal gebleven: wèl onderscheid tusschen toonl. en volkomen *e*, geen verschil tusschen volkomen *e* in open of gesloten sylbe. Consequent kon men dan ook voor *a*, *o* en *u* verdubbeling vragen, zooals men ook wel gedaan heeft, doch al dit verdubbelen zou te omslachtig zijn geweest, en bovendien is dit minder noodig, omdat men geen toonl. *a* en *o* en slechts enkele toonl. *u*'s heeft, in woorden als Gorkumer, enz. Indien de Comm. niet de *e* verdubbelt (**),

---

(*) Daar bij de regeling der spelling volgens de Comm. de etymologie bij de *e* en *o* geen rol meer speelt, hebben wij hier niets te maken met een verschillende afkomst van de *ie* en de *ee* in verschillende gevallen.

(**) Ik behoef wel niet te zeggen, dat het dubbelschrijven der *e* *vele* onderwijzers zou winnen.

zou ze met evenveel recht de *ie* in open lettergreep onverdubbeld kunnen schrijven, en eigenlijk *met meer recht*, daar de toonlooze *i* weinig voorkomt, en niet licht verwarring zou geven.

Wat de *i*-regeling betreft, deze zou volgens d. H. een onderscheid opheffen; K. ziet niet in welk; zeker is bedoeld de klemtoon; doch niemand zou toch *olieën*, *lelieën* met verkeerden klemtoon spreken; alleen het woord *genieën* zou dubbelzinnigheid kunnen geven; de schrijfwijze *génieën* (geleigeesten) zou echter de moeilijkheid oplossen, die toch ook niet groot genoeg zou zijn om invloed op geheel den regel uit te oefenen.

De opmerking van d. H., dat in minister, liter enz. toch de *i* behouden blijft, wordt door K. niet besproken. Aan te bevelen zoude het, dunkt me, zijn, werkelijk, voor zoover die woorden algemeen in gebruik en reeds als geheel Hollandsch geworden zijn, ze met *ie* te schrijven. (Vgl. beneden over de bastaardwoorden).

Tegen de afschaffing van de stomme letters heeft d. H. niet veel anders aan te voeren dan „de groote verandering der woordbeelden." De afkeuring van enkele afzonderlijke woorden als *ert* en *besje* wordt door K. terecht gewraakt, daar de uitspraak van het eerste niet beter wordt weergegeven door er eene *w* in te schrijven, en naast *besje* „oude bes" staat.

Meer snijdt d. H. hout, waar hij beweert, dat eene bepaalde groep van woorden de stomme *ch* niet kunnen missen, en wel de adjectieven op *sch.*: het wegvallen der stomme letters zou hier onduidelijkheid geven. 't Is waar; in enkele gevallen *wordt* de beteekenis terstond helderder, waar men b. v. Nederlands en Nederlandsch in het schrift onderscheidt. Toch, als we de gevallen goed nagaan, en de voorbeelden niet uit hun verband gerukt,

maar in hun verband lezen, zal het, geloof ik, blijken, dat eene verkeerde opvatting hoogst zelden, zoo ooit mogelijk zal zijn. (*)

Het bezwaar, dat de onderscheiding tusschen het bijw. en bijv. nmw. zou wegvallen, had K. kunnen bestrijden door te wijzen op woorden als *dwaas*, *goed*, en zoo ontelbaar vele andere, die zulk een onderscheiding missen, zonder dat het eigenlijk hinderlijk is. In den regel duidt de heele zinsvorm aan, welk woord is bedoeld: b. v. goed van nature, vergaf hij weder; het kind heeft goed geloopen.

Wel wat vinnig is de opmerking van K.: „Dus wijzigingen in de spelling zijn niet altijd af te keuren? Maar het schijnt dat ze vanwege het „Woordenboek" moeten gedecreteerd worden." Dat iemand, die eenmaal het stelsel van de Vries en te Winkel aanneemt, eene regeling van enkele woorden wil veranderd zien, die op eene vergissing berusten, en niet deze buiten het stelsel om zelf wil wijzigen, is niet meer dan natuurlijk. Indien hij ten minste eenheid wil.

De afkeuring van *ies* wordt op grond van *ief*, *iek*, *iet* met reden als ongemotiveerd gestempeld; iets anders is het, dat, daar de *ch* hier van den ouden vorm afvalt, de spelling van het woord (*wetties* b. v.) vreemd is; doch dit is het bezwaar *vreemdigheid*, dat niet werkelijk op den duur een bezwaar zal blijken. Alleen het woord *logies* (logisch) zou naast logiés kunnen (?) aanleiding geven tot onduidelijkheid. Mocht de samenhang het niet uitwijzen wat bedoeld wordt, dan zou attijd nog een accent kunnen helpen.

(*) Buiten samenhang is b. v. „Nederlands geld" òf = het geld van Nederland, òf = geld van Nederlanders, geld uit Nederland.

Op een zwak punt raakt d. H. de Commissie, waar het betreft de woorden als *onooglijk*, enz. Niet dat het verwonderlijk is, dat deze vrijheid wilde laten; daar zelfs voorstanders van de spelling de Vr. en te W. die vrijheid nemen, zooals d. H. zegt, kon de Comm. wel niet anders; doch — de kwestie blijft onzuiver: *draaglijk* zegt men niet, en *dragelijk* geeft evenmin de uitspraak weêr.

De eenige goede oplossing zou zijn de *ch* tusschen klinkers in het vervolg als dubbele letter te beschouwen; er komen nooit lange klinkers vòòr dan in Rachel en in de uitspraak van *draaglijk*, enz., waar de ch-klank ontstaan is uit de verscherping van g voor lijk (vgl. verkieselijk). Beschouwt men de ch als dubbele letter, dan is de klinker er voor vanzelf kort, en moet de klinker in Rachel en de woorden als *dragelijk* alleen dubbel worden geschreven, dus *Raachel*, *draachelijk*. Dan is men geheel in overeenstemming met de uitspraak. De vreemdigheid zou niet grooter zijn dan die van vele nu voorgestelde wijzigingen.

Dat het vervallen van het onderscheid tusschen *nog* en *noch* minder erg zou zijn, moet ik toestemmen; in het ergste geval kan men op noch (ontkennend) een accent zetten: dus: hij is nòch jong, nòch vroolijk, evenals men nu schrijft: hij is èn jong, èn vroolijk.

Over de schrijfwijze *buskruid*, door d. H. afgekeurd, zegt K. terecht, dat waar d. H. *kruit* „zeer rationeel" noemt, „daar het woord nooit verlengd wordt", hij dan ook zou moeten zijn voor *iemant* en *wech* enz. Wat het woord *iemand* betreft, het is wonder, dat de Comm. dit woord niet werkelijk wil veranderd zien en de, hier zeer zeker rationeele, spelling met *t* heeft voorgesteld.

Moeilijker dan deze kwestie is die van de verbindings *n* en *s*. Aan weerszijden is veel voor en tegen te zeggen.

De *n* als welluidendheidsletter te verdedigen is wel wat dwaas, daar men ze zelden uitspreekt, zelfs niet waar een hiaat is. De *n* te schrijven als teeken van Genitief of Meervoud kan verdedigd worden op grond, dat men woorden *heldendaad*, *'s Gravenhage* naast *'s menschen*, *'s Heeren*, enz. heeft, en op grond van *meisjeskamer* naast *meidenkamer*, doch deze gevallen zijn weinig in getal. Zoo kan men de *s* in handelsschool en koopmansstand verdedigen op grond, dat velen er een Genit. in voelen, en dan ook duidelijk zullen afbreken *handels--school* enz. De opmerking van Dr. Hoogvliet (*): „Er blijft niet over, dan een werkelijke *taalregel* aan te nemen in engere' zin, een *woordvormingsregel*, door de beschrijvers van onze spraakkunst tot dus ver miskend, nl. *deze*, dat in het jongste tijdperk onzer taal de enkele *toonlooze e* voor verschillende soorten van samenstellingen de *vaste*, algemeen gangbare *verbindingsletter* geworden is, terwijl de *n* als zōdanig, alt'ans voor 't grootste gedeelte zijner functie, is *afgetreden*," bevat, geloof ik, eigenlijk de zuivere waarheid. Zal men in nieuwere samenstellingen *ooit* de *n* hooren? Er blijven echter nog de enkele woorden, in welke men nog duidelijk die letter hoort, als: heldendaad, oogenblik. Welnu, zooals de Comm. formuleert, late men die staan.

Voor de *s* is dit niet zoo licht te doen; den H. en met hem Hoogvliet hooren of voelen in woorden als handelsschool de s, terwijl met recht door den eerste is opgemerkt, dat men in samenstellingen, waarvan het tweede

---

(*) *Kollewijn's taalbeweging toegelicht en verdedigd.* Zutphen W. J. Thieme. 1893. *f* 0.45.

deel met *z* begint, toch de *s* zou moeten schrijven om de goede uitspraak niet in gevaar te brengen.

En nu de bastaardwoorden. Zeker heeft d. H. gelijk, als hij den vorm *fysica* afkeurt. De verhollandschte f naast de c en de y staat leelijk en heeft iets inconsequents. Liever zouden we dus den bestaanden regel van de spelling der bastaardwoorden behouden, doch de deuren wat wijder opzetten: vreemde woorden wat eerder als bastaardwoorden, bastaardwoorden wat eerder als Hollandsche woorden beschouwen, en dus b. v. spellen fotograaf, telefoon. Zoodra een woord ook bij het volk algemeen in gebruik komt, schrijve men het in Holl. spelling. (*)

Alvorens de bepaalde veranderingen in de geslachtsonderscheiding en de verbuiging, door de Comm. voorgesteld, te bespreken, laat ook hier d. H. eenige algemeene stellingen voorafgaan.

De eerste, dat de schrijftaal een grootendeels kunstmatige taal is, die bij alle volken verschilt van de spreektaal en moet worden aangeleerd, kan K. niet geheel beamen; hij vindt de breede klove *niet noodig*, doch beweert aan den anderen kant nooit gezegd te hebben, dat er in andere talen geen verschil tusschen spreek- en schrijftaal zou zijn. Op de tweede stelling, dat de geschreven werken de spreektaal zekere bestendigheid geven, terwijl de spreektaal de schrijftaal verrijkt en opfrischt, antwoordt K. alleen, dat hij aan het laatste hoopt mede te werken. Het eerste deel is zeker waar, en wordt ook door K. niet tegengesproken.

De derde stelling, dat het verschil voornamelijk te

(*) Dat de spelling *sjef* tot verkeerde uitspraak aanleiding zou geven, kan men tegen de zuivere aanwending van de Holl. spelling niet als motief aannemen; de Vr. en te W. kent toch *sjofel*, *sjokken*, *sjouwen*, *sjaal*, *sjees*, enz.

zoeken is in woordenkeus en constructie, wordt door K. beteekenisvol aangevuld door de opmerking, dat het ook bestaat in de *buigingsvormen*. De woorden van d. H., dat er in de schrijftaal meer en kunstmatiger samengestelde zinnen voorkomen en er syntactische vormen zijn, die de spreektaal gewoonlijk als te lastig negeert, zijn zeer waar, dunkt me.

Geheel tegenspreken doet K. de vierde stelling, dat het verschil bij ons niet grooter zou zijn dan bij andere volken. Juist de buigingsvormen en het geslachtsonderscheid staan daar als getuigen tegen op. De Duitscher b. v. schrijft èn zegt: Ich habe de*m* Knaben de*n* gros*sen* Kuchen gegeben; de Nederlander zegt: aan de jongen de groote koek, maar schrijft: de*n* jongen de*n* groote*n* koek. Dat het verschil afneemt, zooals d. H. constateert, door de aanwassende vrijmoedigheid om gemeenzame uitdrukkingen te gebruiken, kan pleiten voor het streven van K. cum suis. Zou werkelijk de tuchteloosheid en de verlegenheid om netjes te spreken bij de Nederlanders zoo bijzonder veel grooter zijn dan bij andere volken? 't Is mogelijk, maar dan is het te vreezen, dat alle moeite om zonder vereenvoudiging tot beteren toestand te komen, zal afstuiten op zulke eeuwenlang vastgeroeste ondeugden; en zeker zouden dan althans de Engelschen nog veel tuchteloozer op taalgebied en veel verlegener moeten geweest zijn. Misschien is er in lot, aanleg en omstandigheden eene gelijkheid, die de Nederlanders meer dan andere volken de richting doet uitgaan, die de Engelschen bij hunne taal vervorming hebben ingeslagen.

Op de stelling, dat de schrijftaal meer behoefte heeft aan onderscheidingen, kan men niet geheel ontkennend antwoorden. Doch is in deze behoefte niet door andere

hulpmiddelen te voorzien? Dit is iets anders. K. wijst op het Engelsch en het Deensch, en kan men dan nog de onafwijsbaarheid van de behoefte blijven volhouden?

Op de zesde stelling, dat de meeste taalbegrippen toch noodig blijven voor het aanleeren van vreemde talen, antwoordt K., dat slechts een kleine minderheid die taal leert, en deze dan die begrippen bij dat onderwijs zelf wel kan leeren, terwijl de groote meerderheid nu vergeefs de moeite doet. Daarenboven zouden de taalbegrippen voor een groot deel evengoed besproken kunnen worden, al waren al de vormen, die alleen eigenlijk nog in de schrijftaal bestaan, er niet meer.

Bij de kwestie van de opheffing van geslachtsonderscheid bij voorwerpsnamen, iets wat bij velen heel wat meer tegenkanting zal vinden dan de spellingkwestie, geeft d. H. als voornaamste grieven op:

1. Het geslachtsonderscheid blijft over in de literatuur.
2. Vele uitdrukkingen blijven, als *des morgens*, *des winters*, *des doods*, *des vredes*.
3. De onduidelijkheid.
4. Het geslachtsonderscheid blijft in personificatie.

Het eerste bezwaar wordt door K. terecht minder zwaar geteld: de meeste werken van ouder dan 25 jaar wijken af, en zijn toch zeer goed te verstaan. Het tweede evenzoo, omdat uitdrukkingen als des zomers, des avonds bijwoordelijke uitdrukkingen zijn, waarvan de vorm archaïstisch is, en die als voorbeeld kunnen blijven dienen voor nieuwe derg. uitdrukkingen; (hij had er bij kunnen voegen, dat dit blijkt uit *'s maands* (vrouw.), *'s weeks* (vrouw.), zie hierover ook Hoogvliet's brochure bl. 29), terwijl de uitdrukkingen *des doods*, *des vredes* niet meer gezegd of geschreven worden dan in eenigszins hoogeren stijl. Trouwens de vrijheid blijft

aan ieder om uit het oogpunt van schoonheid den vorm *des* te gebruiken, wanneer die hem in 't oor ligt, of uit vroegere taal bekend is. De onduidelijkheidsgrieve wordt terecht als geheel ongemotiveerd gestempeld (men leze de aardige bestrijding zelf, bl. 29).

En ook dat de personificatie eene belemmering zou zijn, blijkt onjuist. De personificatie blijft in volle kracht. Men zal elk voorwerp om een of andere reden, of uit een of ander gevoelen zich als mann. of vrouw. wezen kunnen denken. De personificatie bindt zich niet aan het woordgeslacht: de nacht kan men zich zeer goed als een vrouw. wezen voorstellen. Dit zal men ook na de wijziging kunnen, en nog eerder, daar nu het woordgeslacht niet als belemmering kan tusschenbeide treden voor hen, die hieraan bleven hechten. Hierop had de Comm. wat meer nadruk kunnen leggen bij de toelichting van hare voorstellen. Terecht zegt Dr. Hoogvliet: „De dichterlijke of oratorīs'e persoonsvorming zal na die hervorming niet alleen blijven bestaan, maar zelfs aan vrijheid en rijkdom winnen, wanneer hij niet langer in zijn rechten beperkt en verkort wordt door de gelijktijdige optreding van een ander, nietszeggend grammatis' woordgeslacht." (bl. 33). Deze geleerde kan zich niet vereenigen met den term „gemengd geslacht". En in verband met het losmaken van het werkelijk geslacht van het woordgeslacht, moest men liever hier een naam gebruiken, die aangaf, dat men bij deze woorden aan *geen* geslacht denkt, maar dat in de woorden, die op deze betrekking hebben, de vorm voor de mann., en die voor de vrouw., ieder voor een gedeelte gebruikt worden (nml. bez. voorn. mannelijk, lidw. vrouwelijk, enz.) Onzijdig zou het beste zijn, indien deze naam, die vroeger moet omvat hebben al

de voorwerpsnamen, nu niet alleen gebruikt werd voor de woorden, die, onafhankelijk somtijds van hunne tegenwoordige beteekenis, eene vaste groep uitmaken, gekenmerkt door het lidwoord het. Wellicht ware er nog een betere naam te bedenken.

Ik moet hier bekennen, dat de Hertog gelijk heeft, waar hij zinnen als: de macht *der* liefde, die *zijn* invloed, enz., onaangenaam vindt klinken, doch dit zou wellicht wennen, en — in strijd met de, zelfs zeer beschaafde spreektaal, is het niet. Daarenboven, in meer verheven, of dichterlijke stijl, in redevoeringen, enz., zal men, de liefde als vrouw zich verbeeldende, nog kunnen zeggen: De liefde, die *haar*, enz.

Over het wegvallen van de *n* in den 3en en 4en nmv. mann. enkelv., en elken 3en nmv. meerv. is de meening zeker over het algemeen ongunstig. De voornaamste bezwaren, door d. H. gemaakt, zijn deze:

1. De vormen met *n* komen nog voor in alle werken, in de tegenwoordige spelling geschreven; dus *leven* ze nog.

2. De vele toonlooze *e*'s maken de taal leelijk.

3. Onduidelijkheid.

4. Men zal minder vrij zijn in het omzetten van zinnen; de syntaxis zal veel meer omschreven moeten zijn, en veel afspraak noodig worden.

5. Men zal de zinsdeelen en woordsoorten toch aan de leerlingen moeten onderwijzen met het oog op het aanleeren van vreemde talen, en het onderwijs zal aan vormende kracht verliezen.

(6. Men zou dan ook wel de *n* in 't meerv., in de gen. enk. der bijv. nmw., in de stoffelijke adj., en in den infinitief kunnen weglaten.)

Wat heeft K. tot verdediging te zeggen?

Op het eerste bezwaar antwoordt hij, dat men het voortbestaan van vormen in reeds geschreven werken niet eigenlijk *leven* kan noemen. Dat op deze wijze ook het Latijn zou leven is echter niet geheel en al juist, daar de geheele zinsbouw, ook de inhoud van 't Latijn op zoo'n grooten afstand van ons staat, terwijl de werken, door d. H. bedoeld, nog actueel kunnen zijn, nog geheel één zijnde met de nu nog heerschende denkwijze en voor een groot deel met de wijze van zich uit te drukken.

Over de kwestie van mooi of leelijk vindt K., dat elk verschillend kan denken, en hij haalt voorbeelden aan, waar de *n* in poezie opzettelijk is *weggelaten* om de welluidendheid. De voorbeelden door d H. als leelijk gestempeld behooren voor een deel tot die uitdrukkingen, w. i. ieder de *n* nog laat hooren, omdat het stereotype of verheven uitdrukkingen zijn (*).

Wat de onduidelijkheid betreft wijst K. er op dat bij vrouwelijke woorden hetzelfde geval zich steeds voordoet, zonder bezwaar. Natuurlijk zoude in enkele gevallen een onderscheiding terstond duidelijker kunnen zijn, doch in den regel wijst de samenhang voldoende de beteekenis van den zin uit.

Daarmede gaat dus samen, dat omzetting der zinnen evengoed zal kunnen plaats hebben: of heeft men nu een zin als „de koe volgt de vrouw" nooit kunnen omzetten? Aan de strengere omschrijving der syntaxis gelooft K. dan ook niet als iets noodwendigs, daar de duidelijkheid toch niet gevaar zal loopen. Afspraak gelooft hij veel meer noodig bij de tegenwoordige spelling, waar men veel schrijft, wat men nooit hoort.

(*) Hoogvliet noemt de *n* in deze gevallen zeer aardig een alarmschelletje, dat op eene bijzondere bedoeling wijst, 't zij overdrachtelijk, 't zij humoristisch.

Bij het bespreken van de drie laatste punten wil ik even citeeren uit de brochure Hoogvliet: deze wijst op het Engelsch als een taal „in algemēne zeggingskracht" en „praktīs'e bewerkbaarheid voor bijna iedere tak van mens'elijke begripsuitdrukking, en tevens in *hōgere* geschiktheid in de' dienst van *dichtkunst* en *redenaarskunst*, wellicht hōger gestegen dan ēnige andere taal van het hedendaags' Europa"; wijst ook op het Zweedsch en Deensch als zeker niet minder *welluidend* dan het vormbehoudende Duitsch.

Een sterk argument vindt K. terecht in de woorden van d. H, dat het weglaten van de uitgangen bij *een*, *geen*, *mijn*, *zijn* enz. „zonder bezwaar toegejuicht kan worden". K. zegt: „De bezwaren van den Heer den Hertog gelden òf hier ook, òf — in 't geheel niet".

Omtrent het vijfde bezwaar herhaalt K., dat slechts de kleine minderheid van ons volk vreemde talen leert, en dat het geen bezwaar is later slechts hun, die dit wel doen, bij dat onderwijs te verklaren wat noodig is, terwijl hij niet in kan zien, dat het onderwijs minder vormende kracht zou krijgen, daar men toch het verband van de deelen van den zin onderling kan bespreken, al wijzen *vormen* niet op een naamval of een bepaalde verhouding.

Ten slotte het bezwaar, dat men aan het begin staat van eene opruiming van alle uitgangsletters *n*, door de H. slechts in eene opmerking neergeschreven, doch voor velen misschien een hoofdbezwaar.

K. beweert, dat men de meervouds- n en de andere, nog meerendeels (altijd in de *beschaafde* taal) hoort, terwijl het aanleeren van dezen regel bijna geen moeite kost door zijne algemeenheid. Of de eerste bewering in alle deelen waar is, betwijfel ik; van de meervouds- en infinitief-*n* wil ik het aannemen; van de *n* der stoffelijke

bijv. nmw. zoude ik het wel durven ontkennen; hier begrijpen de meeste menschen, die ze schrijven, de reden niet, en de regel is niet algemeen geldig (men denke aan *lakensche*, enz.). De *n* in den gen. der adj. laat ik nog daar; deze staat gelijk met den gen. zelf, die ook in de spreektaal bijna nooit voorkomt, dan in staande uitdrukkingen. Waarom de Commissie de *n* der stoffelijke bijv. nmw. niet heeft willen laten vervallen, begrijp ik mij dan ook niet.

Iets anders is nu: zou het weglaten van de *n* in de verbogen lidw. enz., niet in de hand werken, dat ook de *n* van 't meerv. en van den Infinitief verzwakte, en ten laatste wegviel? Hier is wel eenig gevaar voor; doch die *n* zal op den duur, met de eeuwen, waarschijnlijk toch verdwijnen, en mogen we nu om dit onafwendbare niet mogelijk iets te verhaasten, ons laten afhouden van het minder breed maken der klove, die schrijf- en spreektaal scheidt? En daarenboven, zoude hen, die hiervoor vreezen, niet mogelijk gerust stellen het feit, dat, waar de regels zooveel eenvoudiger worden, zooveel minder in aantal, en zooveel algemeener, juist de weinige vormen, die nog blijven bestaan, zooveel te eer zullen worden gehandhaafd? Dit is geen reden om de voorstanders te sterken, maar om de angstigen gerust te stellen.

Bij het noemen van den meervoudsuitgang *n* stip ik nog even aan, dat de H. terecht het schrijven van *de mijne* voor *mijn huisgenooten*, *partijgangers*, enz. afkeurt; hier hebben wij eigenlijk te doen met een geheel zelfst. geworden voornaamw., dat nu geheel *hoedanigheidswoord* is, zelfstandig gebruikt. Het weglaten der *n* in *degene*, enz. heeft niets tegen zich, daar ze niet gehoord wordt en er organisch niet aan behoort.

Wat mijzelf betreft, ik zou wenschen, dat het geslachtsonderscheid werd opgegeven voor de voorwerpsnamen, en deze alle vereenigd tot een groep van *gemengd geslacht* (of een anderen term); dat de stofnamen naar gewoonte in de spreektaal òf vrouwelijk òf gemengd werden gerekend, en ik zou, zooals Dr. Hoogvliet in de *Vragen van den Dag* opmerkt, ook nog eenige andere groepen hiertoe willen gebracht zien. Doch ik zou niet bij die geslachtlooze, of gemengdslachtige woorden altijd *der* gebruikt willen hebben; de regel moest luiden: bij die woorden gebruikt men in den regel *van de;* wil men echter om een of andere reden een genitief vorm gebruiken, dan bezigt men *des* of *der*, naardat men het uit geheugen of gehoor van zelf doet; twijfelt men, dan gebruike men niet *der*, maar zegge *van de*, dus geen genit.(*)

Wat de weglating van de *n* in Acc. en Datief betreft, zou ik wenschen: in den 4en nmv. altijd de *n* weggelaten; in den 3en in den regel, doch naast de vormen zonder *n* ook die met *n*, zooals men ook nu in den 3en nmv. nog de vormen: der vrouwe, den lande, enz. opgeeft. — Dus ook nog als bijvorm naast *die* in den 3en nmv. meerv. en mann. enk.: *wien.*

Zoo zijn wij dan aan het eind van de verschillende kwesties gekomen, die ik wel niet alle afzonderlijk besprak, maar waarvan ik toch de voornaamste voor- en tegens opgaf volgens d. H. en K., met hier en daar een eigen meening.

Nu nog eenige opmerkingen.

Waarom heeft de Commissie de *ei* en *ij* niet aange-

(*) Mocht door den tijd de spreektaal werkelijk den vorm *der* algemeen gaan gebruiken, dan zou het iets anders worden, doch nu ware het gedwongen en klinkt het velen onjuist.

pakt? Ook hier zit een persoon, die alleen zijn eigen taal kent, vaak met de handen in 't haar.

Dan zou ik nog gaarne wat meer nadruk er op willen leggen, dat de regel luidt, dat de schrijftaal zich zoo nauw mogelijk aansluiten moet aan de *beschaafde* spreektaal. Ik vrees, dat de vrijheid, die men wil, hier en daar zal verleiden tot opschrijven van al wat iemand op 't oogenblik voor den mond komt.

En verder bedenke men, dat er sprake is van aansluiting *zoo nauw mogelijk* aan de spreektaal. Kollewijn raakt dit niet aan, doch Hoogvliet heeft met juistheid gewezen op het verschil, dat er uit den aard der zaak blijft bestaan tusschen beide, een verschil, dat de Hertog te sterk op den voorgrond wil houden, doch dat aan den anderen kant niet weg te redeneeren is. Men spreekt in kortere zinnen, in meer zinnen, men omschrijft en herhaalt meer; in geschreven taal kan men meer samendringen, meer in èèn zin zeggen, doch herhalingen hinderen er. In zijn lezenswaarde en levenwekkende brochure heeft de heer Van den Bosch (*) de waarde van eenheid bij 't schrijven wel wat veel miskend bij zijn streven voor natuur en waarheid: individueele taal is heel goed, maar moet toch berekend zijn op goed verstaan, op gemakkelijk lezen.

Omtrent de *vreemdigheid* van vereenvoudigde spelling moet ik nog opmerken, dat deze in waarheid niet zoo heel groot is; de brochures en artikelen, nu reeds volgens de voorstellen van de Commissie geschreven, lezen zeer gemakkelijk en geven geenerlei moeilijkheid of onduidelijkheid; menigeen, het is reeds opgemerkt, zou

---

(*) J. H. VAN DEN BOSCH, *Pleidooi voor de moedertaal, de jeugd en de onderwijzers.* P. Noordhoff, Groningen. 1893. *f* 0.60.

Voor en tegen de nieu

(KOLLEWIJN's e

brochures tegen

Dr. C. H. Ph.